

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Reprezentace sociální nerovnosti v pořadu

Výměna manželek

Adam Hrubý

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Reprezentace sociální nerovnosti v pořadu

Výměna manželek

Adam Hrubý

Vedoucí práce:

Mgr. Ladislav Toušek, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Lacu Touškovi, Ph.D. za vedení práce, praktické rady, a především za trpělivost, která mu vydržela po celé dva roky.

Obsah

1. Úvod	1
2. Teoretická část	2
2.1. Média	2
2.2. Reality show	5
2.3. Pořad Výměna manželek	7
2.3.1. Historie vysílání a fenomén úspěchu.....	7
2.3.2. Kritika.....	8
2.3.3. Průběh dílů	9
2.3.4. Výběr účastníků	11
2.4. Relační teorie sociální nerovnosti a další koncepty Pierre Bourdieua	12
3. Praktická část	17
3.1. Kvalitativní výzkum	17
3.2. Stručný popis analyzovaných dílů	19
3.3. Gastronomické dovednosti a stravování	21
3.4. Pohybové a sportovní aktivity	23
3.5. Úroveň bydlení.....	25
3.6. Vzdělávání a výchova dětí.....	27
4. Závěr.....	31
Literatura.....	33
Elektronické zdroje	35
Přílohy.....	37
Resume	38

1. Úvod

Do České republiky pronikají stále nové druhy zábavných televizních pořadů. Poslední roky je jedním z nejsledovanějších a nejdiskutovanějších Výměna manželek, který u nás vysílá TV Nova. Ten divákům nabízí pohled do chodu dvou domácností během deseti dní, kdy se navzájem vymění manželky či přítelkyně. Pořad je poměrně unikátní v tom, že na rozdíl od většiny ostatních reality show neztratil ani po letech zájem českých diváků a jeho produkce tak stále pokračuje. Tento pořad jsem si pro bakalářskou práci vybral zejména proto, že na něm lze pozorovat dílčí reprezentace sociální nerovnosti, které se v něm v intenzivní podobě a pravděpodobně se záměrem vyskytují.

Bakalářská práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. V teoretické části nejprve vysvětlím základní pojmy a teoretická východiska, přičemž budu postupovat od obecného ke konkrétnějšímu. Pokusím se popsat, jak se proměnil význam a funkce médií v moderních společnostech včetně akademických náhledu na ně a následně se budu zabývat i samotným počátkem a vývojem zábavných a mnohdy kontroverzních pořadů typu reality show. Podrobněji se budu věnovat pořadu Výměna manželek, včetně průběhu jednotlivých dílů, ohlasů na tento pořad a způsobu výběru jeho účastníků. V praktické části práce pak budu interpretovat mediální reprezentaci sociální nerovnosti v této reality show. Budu se soustředit na to, jak aktéři vybraných dílů vystupují na kameru a pohlížejí na sebe samé i ostatní. Zaměřím se na gastronomické dovednosti a stravování, pohybové a sportovní aktivity, úroveň bydlení a vzdělávání a výchovu dětí. Cílem této bakalářské práce bude interpretace výroků aktérů pomocí relační teorie sociální nerovnosti, jejímž autorem je francouzský sociolog a antropolog Pierre Bourdieu.

2. Teoretická část

2.1. Média

Slovo médium pochází z latiny a lze ho přeložit jako „prostředník“. S ohledem na zaměření této bakalářské práce se budu zabývat médii ve smyslu zprostředkovatelů určitého sdělení. Informace, obrazy a ideje, která nám zpřístupňují média, nám pomáhají uvědomit si sdílenou historii, naši identitu včetně pozice ve společnosti a poskytují i podklady pro orientaci v budoucnosti (McQuail, 2009: 93).

Účel médií se nicméně od jejich počátku, který je obvykle datován do poloviny 15. století, kdy byl vynalezen knihtisk Johannesem Gutenbergem, poněkud proměnil. Kromě zprostředkování informací nyní média zajišťují také ekonomické cíle svých vlastníků nebo udržují řád ve společnosti. Ve skutečnosti tak média pouze neinformují o samotných událostech, ale samy je za pomoci „mechanismů neviditelné cenzury“ vytvářejí a podílejí se tak na symbolickém násilí, kdy legitimizují společenské rozdíly za účasti všech sociálních skupin (Bourdieu, 2002: 13). Pokud se médiím podaří získat vyšší moc než tradičním formám vládnutí, lze takový stav označit jako mediokracii. Média pak mohou tvořit aktivně politiku tím, že nastolují témata a formují veřejné mínění. Takové riziko existuje zejména ve společnostech, kde není široká pluralita médií (Pehe, 2003).

Dříve média nahrazovalo vyprávění o lokálních událostech a náboženské vyprávění o řádu celého univerza. Události byly přístupné menšímu počtu osob, které se ocitly v místě dění. Nyní máme ale díky médiím představu, jak vypadají nejenom geograficky vzdálené a pro běžného smrtelníka nedostupné lokality, tak i život v jiných společenských vrstvách (Macek, 2011: 10). Pořad Výměna manželek, který bude v této bakalářské práci analyzován, nabízí divákovi mediální reprezentaci domácností, které se od té jeho mnohdy ekonomicky a sociokulturně liší.

V přehledu přístupů k médiím a masové kultuře obecně považují za vhodně zmínit především frankfurtskou, chicagskou a birminghamskou školu.

Poměrně kriticky k masové kultuře zprostředkované médii přistupovala frankfurtská škola, jejímž společným bodem je zejména kritika kapitalismu a masové spotřeby. Nejznámějšími představiteli byli Theodor Adorno, Max Horkheimer a Herbert Marcuse. Dle McQuaila (2009: 127) se domnívali, že komerční masová kultura má nevalné kvality a vytváří z dělníků oběti kapitalismu, které ale chápali v celém procesu i jako spoluviníky. Kromě ekonomického vykořisťování tak byli navíc vykořisťováni i kulturně. Snahou představitelů frankfurtské školy bylo vykoupit lid, jehož předpokládaný „pokleslý vkus“ se sváděl na nízkou úroveň masové kultury. Podle Adorna a Horkheimera je masová kultura monotónní, eskapistická (nabízející fantazijní únik do imaginárních světů) a tvoří falešné potřeby.

Pozitivněji na masová média nahlíželi představitelé chicagské školy. Americký filozof a sociální psycholog George Herbert Mead (1934: 257) viděl americkou společnost jako blížící se ke ideální demokracii a velkou zásluhu na tom podle něj měla právě média. Domníval se, že nabídla formu komunikace, která umožňuje jedincům pochopit a porozumět postojům druhých. Komunikace byla chápána jako základní kámen každé společnosti a média jsou proto u velkých společností jedním z nástrojů udržujících kulturu. Svobodná média podle něj také výrazně zrychlují proces globalizace, demokratizace i humanizace společnosti.

Zájem o média měla také birminghamská škola, která byla založena Richardem Haggotem. Druhým ředitelem birminghamského centra se posléze stal jamajský sociolog Stuart Hall. Dle Edwardse (2010: 106) přišla birminghamská škola s ideálem tzv. organického intelektuála, který by měl být narozdíl od tradičního intelektuála, který je akademický a snaží se o maximální objektivitu, méně odloučen od běžných lidí. Z toho vyplývá, že se snažila o osvětu a nastolení změn ve společnosti. Představitelé této školy vnímali média jako hegemonizované a ideologické instituce, které slouží nejvyšším třídám k ovládnutí a útlaku tříd nižších. Stuart Hall přišel s teorií kódování a dekódování.

Vycházel z toho, že zakódovaná sdělení nemají na každého příjemce stejný efekt. Příjemce se při procesu dekodování rozhoduje, které sdělení přijme a které nikoliv, případně že přijme pouze jeho část. Způsob interpretace sdělení je ovlivněn sociálním a kulturním prostředím příjemce. Publikum tedy považuje za aktivní a tím oponuje frankfurtské škole. Přestože se model kódování/dekodování omezoval téměř výlučně na britský stát, byla to jedna z prvních teorií birminghamské školy, která vzbudila i mezinárodní zájem (tamtéž: 110).

„Novými“ médii se ve svých pozdějších pracích zabýval hlouběji i Pierre Bourdieu. Ten považoval samotnou existenci televize (ale lze to vztáhnout i na další média) jako rizikovou, protože kvůli omezenému času „předžvýkává“ informace a nesděljuje tedy pouze samotnou informaci, ale vytváří i myšlenku. Tento jev označuje jako „fast-thinking“ (Bourdieu, 2002: 24). Také považoval za problematické, že média nevhodným způsobem přerozdělují moc a mohou vytvářet uznání pro lidi, kteří nejsou akademickou obcí považováni za skutečné odborníky (tamtéž: 44). Nejrizikovější skupinou médií jsou podle něj děti, kterým dosud chybí kritické myšlení a mohou tak informace z médií chápat jako absolutní pravdu. Kromě této teorie představil také relační teorii sociální nerovnosti, které se budu ještě dále věnovat, protože je pro moji práci stěžejní.

Výraznou proměnou prošla média po masovém rozšíření internetu, kdy už právo na distribuci informace nemají pouze předem vybrané osoby nebo organizace, ale každý, kdo si založí blog či se účastní diskuzí. Rheingold (1993: 24), který se zabýval internetovou komunikací již v jejích počátcích, se domníval, že taková komunikace snižuje nerovnost mezi diskutujícími, protože o ostatních mají omezené množství informací a nedochází tak k vytváření předsudků. Takový pohled byl ale dle mého názoru poněkud ovlivněn tehdejší podobou internetu, který používalo jen velmi málo (obvykle technicky zdatných) uživatelů. Komunikace mezi nimi navíc probíhala v podstatě pouze prostřednictvím textu.

Kromě nových forem médií se ale proměnil i jejich obsah, který se „bulvarizoval“. Podle McQuaila (2009: 138) se z víceméně střízlivého

zpravodajství často stala spíše forma populární literatury. Televizní stanice mají možnost pomocí měření sledovanosti poměrně snadno rozpoznat, jaký obsah diváky baví a flexibilně dle toho upravovat televizní program. Úspěch pořadů se měří jejich sledovaností, což bohužel často vede k vytváření pořadů, které si dávají za cíl diváky šokovat a udržet u obrazovek za každou cenu. Jedním z takových typů pořadů pak může být i reality show.

2.2. Reality show

Reality show je druh pořadu, který se snaží o zobrazení osob při jejich každodenních činnostech. Navzdory svému názvu má ale se skutečností obvykle jen pramálo společného, protože pro dosažení vyšší sledovanosti do samotného natáčení často vstupuje štáb, který se snaží zvyšovat dramatičnost. Správně by účastníci reality show měli konat dle své vlastní vůle a neřídit se podle předem napsaného scénáře.

Přestože se tento žánr v České republice začal těšit velké popularitě až po pádu komunistického režimu, jeho historie sahá poměrně daleko. Jako první pořad, který můžeme nazvat reality show, se obecně považuje rozhlasový Candid Microphone (Skrytý Mikrofon), se kterým přišel ve Spojených státech Allen Funt. V něm byli náhodní lidé konfrontováni s nečekanými situacemi. První díl tohoto pořadu byl vysílán 28. června 1947 (Štroblová, 2009: 103). Nový formát měl velký ohlas, a proto o rok později vznikl pořad Candid Camera (Skrytá Kamera), což byla jeho televizní mutace (LoBrutto, 2018: 23). Jeden z dílů se například odehrává v restauraci, kde si ke dvěma ženám přisedne cizí muž, ačkoliv je celá restaurace prázdná. Poté si rozloží noviny a hlasitě jimi listuje. Ženy spolu přestanou komunikovat a cítí se nepříjemně. Podobný typ formátu v posledních letech natáčejí tzv. youtubeři, kteří se skrytou kamerou zastavují náhodné chodce s bizarními prosbami nebo se je pokouší vystrašit s maskou. Video s tímto námětem se těší extrémní popularitě a mohou na internetovém serveru YouTube dosáhnout celosvětově i několika stovek milionů zhlédnutí.

Podle Jana Součka (2012: 123) se dá jako první česká reality show považovat film Konkurs (1963) režiséra Miloše Formana, ve kterém diváci mohli vidět průběh skutečných pěveckých konkurzů. Za první všeobecně známou a vysoce úspěšnou reality show se v České republice ale považuje pořad VyVolení, který vycházel z maďarské mutace Való Világ (Skutečný svět). Premiérové vysílání českého pořadu proběhlo v roce 2005. Pro účel pořadu byla pronajata vila, ve které bylo uzavřeno 15 účastníků. O vyloučení účastníků z vily a tím i o ukončení jejich účasti v soutěži rozhodovali diváci pomocí zasílání SMS zpráv. Reality show provázelo mnoho problémů a kontroverzí. Televize Prima dostala opakovaně pokuty od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání za scény s exponovanou sexualitou, vulgaritou, agresí a jednáním pod vlivem alkoholu. Reality show nicméně vzbudila zájem publika a jednalo se o do té doby nejsledovanější pořad vysílaný na Primě. Finále sledovalo 2,2 milionu diváků, což odpovídá 47,58 % diváků starších 15 let přítomných u obrazovek (Marketing FTV Prima, 2010). Další řady již na tento úspěch nedokázaly navázat.

Pořady typu reality show dělí Jan Souček (2012: 122) na deset druhů: dokumentární styl, game shows, sebezdokonalení/proměna, renovace, sociální experiment, seznamka, talk shows, skrytá kamera, paranormální jevy a hoax. Jak ale dodává, tak ne každá reality show se dá spolehlivě zařadit do jednoho ze zmíněných typů. Některé pořady jsou na pomezí více druhů a stále častěji se objevují nové experimentální pořady, které zatím nemají vlastní kategorii. Pořad Výměna manželek pak zařazuje do typu sociální experiment, protože staví na uměle vytvořených situacích, kdy jsou osoby s různými hodnotami a z různých sociálních skupin přivezeny do neznámého prostředí. Divák celý proces sleduje a hodnotí, jak si s nově nastalou situací dokáže poradit.

Kritické názory na pořady typu reality show zaznívají zejména kvůli jejich problematické etice. Snaha přitáhnout a udržet diváka u televizních obrazovek vede k vysílání kontroverzních pořadů. Ve Spojených státech došlo v roce 2007 k odvysílání pořadu Kid Nation (Národ Děti), ve kterém bylo převezeno čtyřicet dětí ve věku od 8 do 15 let do nově vybudovaného města Bonanza v Novém Mexiku. Děti dostaly za úkol vybudovat fungující společnost včetně vytvoření

sociálních tříd a samy se musely starat o zajišťování jídla nebo praní oblečení. Pořad byl po kritice ukončen po pouhých 13 epizodách. Kam až mohou pořady typu reality show zajít ukázal ve svých knihách americký spisovatel Stephen King. V knize Dlouhý pochod (1979) se sto mladých chlapců účastní reality show, ve které je cílem vydržet co nejdéle pochodovat po předem vytyčené trase. Kdo se zastaví nebo příliš zpomalí je okamžitě zastřelen. Vítěz obdrží finanční odměnu a po celou dobu soutěže jsou přítomné televizní kamery.

2.3. Pořad Výměna manželek

2.3.1. Historie vysílání a fenomén úspěchu

Pořad typu Výměna manželek se poprvé vysílal v Británii v lednu 2003 pod názvem Wife Swap. Jako mnohé ostatní úspěšné reality show tento pořad postupně expandoval do dalších zemí včetně České republiky. Kvůli téměř celosvětově dostupné televizní síti lze fungování globalismu dobře pozorovat právě na televizních pořadech. Obsah nadnárodního mediálního kanálu je vybírán i s ohledem na možnost šíření do dalších zemí (McQuail, 2009: 143).

V České republice se vysílání ujala TV Nova, která tento pořad poprvé uvedla v roce 2005. V lednu 2021 byla vysílána 14. sezona této reality show. Sledovanost jednotlivých dílů se obvykle pohybuje okolo milionu diváků. Podle serveru MediaGuru (2021) pořad ve středu 6. ledna 2021 sledovalo 931 tisíc diváků a dosáhl tak nejlepšího výsledku z pořadů vysílaných po 20. hodině. Pořad se tak dá tak hodnotit jako divácky velmi úspěšný.

Jednou z příčin úspěchu pořadu Výměna manželek může být dle mého názoru to, že přestože úspěchy či skandály celebrit v západní civilizaci vyvolávají obrovský zájem, tak pořady, ve kterých můžeme nahlédnout do „běžných“ domácností, jsou většině diváků mnohem blíže. Mohou v nich vidět aktéry, kteří jsou jim podobní a kteří řeší i podobné problémy jako oni. Jak již bylo zmíněno, je samozřejmě otázkou, do jaké míry se reality show doopravdy dotýkají reality. Účastníci, ačkoliv to nijak nedávají najevo, vědí, že je natáčí

kamera a jsou si vědomi, že jejich chování může poškodit jejich mediální obraz, případně může mít za následek kontrolu ze strany státních institucí. Další příčinou úspěchu může být možnost nahlédnout z pohodlí domova do soukromí jiných rodin, což do vzniku reality show tohoto typu v podstatě nebylo možné.

2.3.2. Kritika

Pořad Výměna manželek provází po celou dobu vysílání vysoká míra kritiky. Dle mnohých obsahuje záběry, které by měly zůstat kamerám skryté, jako jsou například scény, při kterých se děti koupou nebo při kterých dochází ke konfliktům mezi rodiči a dětmi. Odvysílání takových scén může mít negativní vliv na psychiku dítěte, obzvláště pokud takové záběry uvidí jeho spolužáci či kamarádi. Už v roce 2006 se bývalá poslankyně za ČSSD Jana Hamplová rozhodla podat stížnost Radě pro televizní a rozhlasové vysílání. Podle ní jsou v pořadu porušována práva dětí. Rada však na pořadu zásadní pochybení neshledala (Novinky, 2006). V roce 2020 se na radu obrátila také zástupkyně veřejného ochránce práv Monika Šimůnková, která se domnívala že se rada dopustila při vyřizování diváckých podnětů pochybení. Šetření jí bylo následně odebráno nadřízeným Stanislavem Křečkem, který působí jako veřejný ochránce práv. Ten zmínil, že připravuje závěrečnou zprávu týkající se pořadu (Svobodová, 2021). Tato zpráva nebyla v době dokončení bakalářské práce ještě zveřejněna.

Dalším problematickým aspektem pořadu je zostuzování chudších vrstev. Dle socioložky v oblasti problematiky médií Ireny Reifové (2020), která se pořadem zabývala, se produkční tým pořadu snaží hledat „příběh“, který je často stavěn na konfliktu mezi někým, kdo je společensky postaven lépe a někým, kdo je na tom společensky hůře, což může vést k zostuzování. Problematické je zejména zdůrazňování domnělých nedostatků domácností, například dlouhými záběry na nepořádek. „Příběh“, který tvůrci pořadu vytváří, v divácích ale častěji vyvolává pohoršení než soucit. Dle diváků, kteří se zapojili do výzkumu Ireny Reifové, byla hlavní emocí při sledování pořadu Výměna manželek úleva, že na tom nejsou sami tak špatně a někdo jiný je v ještě horší

situaci. Zaměřovali se zejména na způsob života aktérů, jejich finanční stránka je tolik nezajímala. Lítost projevovali zejména lidé z vyšších tříd, a to často podmíněně vůči dětem, které si podle nich zotuzování nezasloužily. Nepodmíněný soucit pak projevovali lidé především z nižších tříd. V České republice je podle Ireny Reifové přístup k chudobě poměrně unikátní, protože ji většina lidí vnímá jako individuální selhání a nevnímá strukturální příčiny, které za chudobou stojí. Skupina diváků, která byla zejména z Prahy, pak pořad sledovala s dávkou cynismu a brala jej jako zábavný „bizár“.

2.3.3. Průběh dílu

Reality show Výměna manželek přináší divákovi vhled do fungování dvou rodinných domácností. Rodiny si navzájem po dobu deseti dní vymění manželky či přítelkyně. Ženy si pro své náhradnice, o kterých nemají žádné informace, připraví manuál, ve kterém popíší domácnost a běžný průběh dne. Prvních pět dní se očekává, že se bude nová manželka řídit manuálem, pak nastává obrat a začne rozhodovat o chodu domácnosti ona. Během celého natáčení je pro účastnice přísně zakázáno být v kontaktu se svojí vlastní rodinou. Ve výjimečných případech může štáb povolit telefonní hovor, který ale může být natáčen kamerou. Díl je pak završen setkáním obou párů, kde si účastníci řeknou, jak byli s chodem domácnosti po dobu výměny spokojeni. Za účast v pořadu obdrží obě rodiny finanční odměnu ve výši sto tisíc korun. Tato odměna je zkrácena, pokud se některá rodina rozhodne natáčení předčasně ukončit.

Pro přihlášení do pořadu není nutné, aby byla účastnice skutečně manželkou (mohou se výjimečně účastnit i muži), tedy aby s partnerem v minulosti uzavřeli sňatek. Očekává se ale, že se bude jako manželka chovat, tedy vykonávat genderově stereotypní role – vychovávat děti, vařit a starat se o domácnost. Podle plnění těchto rolí je svým dočasným partnerem i diváky hodnocena a pokud se jich nezhostí tak, jak je očekáváno, vede to k napětí nebo otevřeným konfliktům. Přestože je celý díl průběžně komentován vypravěčem, jedná se spíše o neutrální popis situace a úsudek je ponechán na divákovi.

Pořad je dělený na následující etapy, které jsou odděleny grafickými předěly:

1. Představení obou rodin

Po úvodní znělce obě rodiny nejprve představí vypravěč. Ten během představení obvykle ihned připisuje účastníkům povahové rysy, například „činorodá“ či „pedantský“. Následně se kamera zaměřuje na jednotlivé členy rodiny a každý z nich divákovi sdělí své jméno, věk, povolání, či zda studuje. Poté oba partneři sdělí, jak jsou spokojeni se vztahem a co od výměny očekávají.

2. Přípravy na cesty

Obě ženy si balí věci, které potřebují pro pobyt v náhradní rodině. Poté se u auta rozloučí se svým partnerem a dětmi. Cestou vyjadřují svoje obavy nebo přání týkající se náhradního domova.

3. Poprvé v novém bytě

Ženy popisují své dojmy z nové domácnosti. Zatím není přítomen náhradní manžel ani děti.

4. Manuál s úkoly

Ženy čtou na kameru manuály, které si navzájem připravily. V nich se píše mimo jiné o členech domácnosti, o tom, kdy se ráno vstává nebo o tom, kdy se vrací muž z práce. Jsou zde také zmíněny povahové vlastnosti členů nebo finanční situace rodiny. Ženy manuál průběžně komentují se svými pocity.

5. Změna začíná

Ženy se poprvé setkávají se svojí náhradní rodinou. Očekává se, že od náhradního partnera obdrží květinu nebo bonboniéru.

6. 1. den – 5. den

Následujících pět dní je odděleno předěly. Po celou dobu by se náhradní manželka měla řídit manuálem.

7. „Ted' tady velím já“

V polovině pobytu se celá rodina schází a náhradní manželka oznamuje, co by si přála, aby se po zbytek jejího pobytu změnilo. Může jít například o opravu nějakého předmětu v domácnosti nebo o zlepšení

vztahu mezi otcem a dětmi. Někdy je součástí i žádost o společný výlet nebo návštěva wellness centra.

8. 6. den – 10. den

Zbývajících pět dní pobytu je opět odděleno předěly. Členové rodiny by se nyní měli řídit novými pravidly, která nastavila náhradní manželka. Desátý den probíhá loučení, po němž náhradní manželka s mužem nastoupí do auta a jedou na setkání se svými partnery.

9. „Mezi 8 očima“

Závěrečné setkání, kterého se účastní oba páry bez přítomnosti dětí. Ženy se zde dozvídají, jak si náhradní manželka vedla v jejich domácnosti, a naopak sdělují názory na své náhradní partnery.

10. Cesta zpátky

Partneři jedou společně domů, kde se vítají se svými dětmi.

2.3.4. Výběr účastníků

Přestože tvůrci pořadu nikdy oficiálně nesdělili, podle jakého klíče účastníky pořadu Výměna manželek vybírají, je poměrně zjevné, že se nejedná o náhodný výběr a zájemci o účast v pořadu nejsou typickými zástupci populace. Protože lze předpokládat, že většina televizních diváků oceňuje zejména napětí, konflikty a jednoznačně vymezené postavy, je nutné do pořadu vybírat rodiny, které jsou svým sociálním postavením, povahou nebo životním stylem odlišné.

Aby měla režie co nejvyšší kontrolu nad výběrem účastníků, potřebuje mít vysoké množství přihlášených rodin a zároveň velmi přesné informace o fungování jejich domácnosti. Proto připravila internetový formulář¹, který může zájemce o účast v pořadu vyplnit z domova a zároveň o sobě, svém partnerovi a dětech poskytnout detailní informace. Zájemci musí uvést například národnost, vzdělání a zaměstnání obou partnerů. Povinné je také sdělit, zda některý z partnerů kouří, zda a v čem mívají partneři spory, kdo je ve vztahu

---

¹ V době psaní této práce se nacházel na webové stránce <https://talent.nova.cz/vymena-manzelek>.

dominantní, jak se dělí o výchovu dětí, zda mají záznam v trestním rejstříku a podobně. Volitelně mohou také zodpovědět na otázky týkající se jejich náboženského vyznání nebo nahrát své fotografie.

2.4. Relační teorie sociální nerovnosti a další koncepty Pierre Bourdieua

Francouzský sociolog Pierre Bourdieu přišel s relační teorií sociální nerovnosti v obsáhlé knize *Distinkce: Sociální kritika posuzování vkusu* (*La Distinction: Critique sociale du jugement*, 1979)². Hned v úvodu Bourdieu (1996: xii) zmiňuje, že navazuje na Maxe Webera, ale zároveň se snaží o přepracování jeho opozice mezi třídou a statusovou skupinou. Zásadní roli v teorii uvedené v *Distinkci* hraje vkus. Jako vkus můžeme považovat systém klasifikačních schémat, principů vidění a uznání. Podle hlavní teorie představené v *Distinkci* je vkus podmíněn existenčními podmínkami a tvoří se primárně v útlém věku. Do značné míry tedy naše rozhodování pramení z vlivu, který na nás mělo v dětství naše okolí. Bourdieu (tamtéž: 178) zachází dokonce tak daleko, že označuje vkus jako *amor fati*, tedy jako něco, co je v životě jedince nezvratné a osudové. Přesto, respektive právě proto má za následek „boj“ mezi sociálními třídami, kdy se střední třída vymezuje vůči elitám, které označuje za „snoby“ a zároveň i vůči nižší třídě, kterou považuje za nevzdělanou. Averse k jiným životním stylům je tak jednou z nejsilnějších bariér mezi třídami (tamtéž: 56).

V knize *Distinkce* (1979) a sborníku přednášek *Teorie jednání* (1998) představil Bourdieu své nejznámější koncepty „pole-kapitál-habitus“, pomocí kterých vysvětluje jednání člověka v určitém společenském a historickém kontextu (Růžička a Vašát, 2011: 129).

Aby se snadněji daly pochopit rozdíly mezi jednotlivými vrstvami, autor rozvíjí také pojem kapitál a uvádí několik příkladů jeho typu, přičemž se nejvíce

---

² V tomto textu vycházím z anglického překladu z roku 1996.

zabývá sociálním, ekonomickým a kulturním kapitálem. U samotného pojmu kapitál vychází z definice Karla Marxe, který ho chápe jako souhrn prostředků dříve vytvořených člověkem, které mohou být použity pro další výnosy v budoucnu, avšak oproti němu jej nevztahuje pouze na oblast ekonomie. Většina z nás se snaží během života co nejvíce maximalizovat náš kapitál a díky němu mít usnadněnou sociální mobilitu. Každá forma kapitálu je do určité míry převeditelná na jinou a každý druh kapitálu lze také přenášet mezi jednotlivci. Dle typu kapitálu to může být například darováním, dědictvím nebo předáváním znalostí. Podle Bourdieua je kombinace kontroly nad formami kapitálu a procesu jejich přeměny a přenosu klíčová pro udržení pozice dominantních tříd (Goldthorpe, 2007: 4).

Sociální kapitál je souhrn užitečných sociálních kontaktů, styků a známostí kterými jedinec disponuje. Tyto kontakty může následně jedinec využít ke svému prospěchu (Bourdieu, 1986: 21). Jako častý příklad může sloužit přítel, který se stal lékařem a nyní může zařídít svým známým přeskočení obvykle čekací lhůty v nemocnici, kde pracuje.

„Kulturní kapitál představuje institucionalizované široce sdílené kulturní signály (postoje, preference, formální vědění, jednání, statky, oprávnění) používané jako nástroje sociální a kulturní exkluze.“ (Havlík, 2002: 36). Důležitou součástí kulturního kapitálu je pak i jazykový kapitál, který ale neznamená pouze znalost jazyka, ale také to, jaký máme k jazyku vztah. Jazykový kapitál získáváme zejména v prvních letech života od svých rodičů a následně ve vzdělávacím systému. Role jazykového kapitálu získaného v domácím prostředí je ale zásadní, protože ovlivňuje i to, jakým způsobem budeme schopni získávat jazykový kapitál od pedagogů během školní docházky (Bourdieu, 1990: 77). Jednoduše řečeno, pokud budeme mít problém porozumět sdělení pedagoga kvůli omezenému jazykovému kapitálu, naše schopnost vzdělávat se bude výrazně omezena. Reprodukce jazykového kapitálu je jednou z příčin reprodukce sociální nerovnosti, protože už při nástupu do základní školy je každé dítě připraveno na výuku jinak. Způsob, jakým si předávají vzdělání nejvyšší vrstvy společnosti se projevuje tím, že nejvyšší

sociální pozice jsou v podstatě monopolem rodin z těchto vrstev. To vede k jakési dědičné školní šlechtě vedené představiteli průmyslu, lékařů i politiků zakládajících svoji autoritu a legitimitu na akademickém titulu (Bourdieu, 1998: 28). Kulturní kapitál je unikátní tím, že je vázaný na svého nositele a jeho získání vyžaduje vždy čas a vůli.

Ekonomický kapitál tvoří hmotné a nehmotné statky. S nástupem kapitalismu má právě ekonomický kapitál výsadní postavení a cílem většiny aktérů je jeho hromadění. Ostatní kapitály jsou často pouze prostředkem pro dosažení právě ekonomického kapitálu. Například vzdělání, které můžeme považovat za kulturní kapitál, má v kapitalistické společnosti za cíl obvykle zvyšovat společenské postavení a tím nepřímo přinášet svému nositeli vyšší příjmy, tedy ekonomický kapitál (Bourdieu, 1986: 16).

Zvláštním druhem kapitálu je kapitál symbolický. Za symbolický kapitál může být považována jakákoliv vlastnost (jakýkoliv kapitál), pokud ji dokážou ostatní aktéři rozpoznat a ocenit. Bourdieu (1998: 81) uvádí jako příklad čest, tak jak ji chápou středomořské národy. Vytváří ho představa druhých, kteří na základě společenských přesvědčení hodnotí nějakou vlastnost jako čestnou či nečestnou.

Existují i další druhy kapitálu. Například tělesný kapitál, do kterého můžeme řadit atraktivně vypadající nebo silné tělo, je taktéž v některých společnostech oceňován.

Termín pole definuje Bourdieu (2010: 282) jako sociální prostor, který je do určité míry autonomní a který distribuuje různé druhy kapitálu. V tomto prostoru se vyskytují jednotliví aktéři, mezi kterými probíhá neustálý symbolický boj o výhodné pozice. Těch mohou dosáhnout získáváním různých druhů kapitálu. Čím více je diferenciovaná společnost, tím více polí v ní můžeme nalézt. Jako příklad lze uvést byrokratické pole (státní správa), umělecké pole nebo pole akademické (Růžička a Vašát, 2011: 130), nicméně do definice pole spadá také například rodina. Každé pole oceňuje rozličné hodnoty a má své unikátní řídicí principy.

Bourdieu také zavedl pojem symbolické násilí. To můžeme zjednodušeně chápat jako násilí, které je pácháno na jedincích nebo sociálních skupinách za jejich spoluúčasti a kvůli tomu není jako násilí většinovou společností rozpoznáváno. Dochází k němu skrze schémata vnímání, hodnocení a jednání. Jedinci si sice sami aktivně konstruují své představy o realitě, ale ty jsou vždy strukturálně ovlivněny (Bourdieu, 2000: 37). Podle teorie Bourdieua (1998: 69) má stát schopnost vytvářet a vnucovat svým občanům kategorie myšlení, kterými pak nahlíží na svět v přesvědčení, že se jedná o jejich vlastní kategorie myšlení. Dokonce jde tak daleko, že přichází s představou, že „nám hrozí být myšleni státem, o němž se domníváme že je námi myšlen“.

Mezi další pojmy, které Bourdieu ve svých knihách rozvíjí, je habitus. Habitem se rozumí individuální a individualizované dispozice, které svému nositeli umožňují (a zároveň ho také svazují) myslet, jednat určitým způsobem a hodnotit okolní svět. Stejně chování tak pro někoho může být správné a pochopitelné a pro jiného zase neetické nebo sprosté (Bourdieu, 1998: 16). Habity jsou trvale součástí každého jedince, ale může docházet k jejich proměnám v závislosti na situacích, kterými jedinec prochází. Zjednodušeně by se tento proces dal nazvat socializace (což je v podstatě předávání kulturního kapitálu), ale jak upozorňuje Růžička s Vašátem (2011: 132) v komentáři ke konceptům Pierre Bourdieua, tak socializace je proces nikdy nekončící a trvá až do konce života. Právě socializace pak zapřičiňuje, že na jednání aktéra nelze pohlížet jako na zcela autonomní. Aktér se již od dětství řídí pravidly a zákony, na které nahlíží jako součást své podstaty, přestože jsou důsledkem socializace.

V knize *Distinkce* (1979) byla představena myšlenka, že každý z nás je bodem ve společném prostoru s unikátní pozicí, která ho odlišuje od všech ostatních bodů (osob). Autor zde uvedl „prostor sociálních pozic a prostor životních stylů“ (viz Schéma 1 v příloze). V tom se vyskytují jednotlivé sociální vrstvy na osách, které značí míru disponujícího kapitálu a jejich charakteristické vlastnosti, které ve finále tvoří jejich životní styl (Bourdieu, 1996: 128). Toto schéma bylo ve sborníku přednášek *Teorie jednání* (1998) přetvořeno ve

zjednodušený graf obsahující i hranici mezi pravděpodobným příklonem jednotlivých vrstev k pravicovým či levicovým stranám (Bourdieu, 1998: 15). Schéma je založeno na Bourdieuho výzkumech ve Francii v 60. letech, nicméně ho lze poměrně dobře aplikovat i na dnešní společnost. Vzdálenosti v tomto modelu předurčují také pravděpodobnost setkání. Pakliže jsou si dva lidé blízcí umístěním v tomto schématu, pravděpodobněji na sebe narazí (úmyslně) ve skutečném životě, a především je vyšší šance, že si budou rozumět (tamtéž: 18). Je tudíž nepravděpodobné, aby mezi sebou uzavřeli manželství lidé, kteří jsou umístěním v grafu velmi vzdáleni.

V této práci se pokusím mimo jiné ověřit hypotézu, že jsou obvykle obě rodiny, které byly vybrány pro účast v pořadu Výměna manželek, od sebe vzdálené na zmíněném grafu, a tedy že se liší v množství kulturního či ekonomického kapitálu. Pokud platí má teorie o potřebě konfliktů mezi účastníky pořadu pro dosažení vyšší sledovanosti, tak je kromě různých povahových vlastností míra ekonomické a kulturní diference prostředkem k jejich vytváření. Účast osob, které by disponovaly vysokým množstvím ekonomického či kulturního kapitálu, lze ale předpokládat zcela výjimečně, protože pro ně není motivující finanční odměna a pohled na účastníky této reality show budou mít spíše negativní.

3. Praktická část

3.1. Kvalitativní výzkum

Pod pojmem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, u kterého se výsledků nedosahuje statistickými procedurami nebo pomocí kvantifikace (Strauss a Corbinová, 1999: 10). Takový výzkum se zaměřuje zejména na to, jak zkoumané subjekty nahlízejí na svět a interpretují ho.

Postup kvalitativního výzkumu byl založen na deduktivním přístupu a probíhal následovně: nejprve jsem zhlédl všech šestnáct dílů letošní řady (2021) pořadu Výměna manželek. O výběru nejnovější série rozhodl předpoklad, že bude nejlépe reflektovat aktuální představy a chování společnosti. Během sledování jsem se u každého dílu pokusil o umístění rodin na prostor sociálních pozic a životních stylů od Pierre Bourdieua. Domnívám se, že kvalitativní analýza bude nejeftivnější na dílech, které obsahují vysoké množství hodnotících výroků a takové výroky lze předpokládat častěji v dílech, kde mají účastníci rozdílný kulturní kapitál. Zásadní rozdíl v kulturním kapitálu mezi účastníky se rodinami jsem zaznamenal u pěti dílů pořadu. Nakonec jsem se rozhodl vybrat tři díly, ve kterých jsem považoval kulturní kapitál obou rodin za nejvíce odlišný. Díl, ve kterém účinkoval politik Matěj Stropnický se svým přítelem, jsem záměrně vyřadil (přestože splňoval výše zmíněné kritérium nejlépe), protože je svým pozitivním laděním až příliš atypický v kontextu ostatních. Vybrané tři díly pořadu Výměna manželek jsem následně podrobil kvalitativní obsahové analýze. Cílem analýzy bylo interpretovat mediální reprezentaci sociální nerovnosti, která může způsobit také její reprodukci.

Postup kvalitativní obsahové analýzy byl následující: ve vybraných dílech jsem jednotlivým výrokům aktérů podle principů Kuckartze (2014: 93) nejprve přiřazoval hlavní kategorie, které jsem předem definoval na základě použité teorie: bydlení, výchova dětí, trávení volného času, gastronomické dovednosti a stravování, hygiena a finance. Výrokům mohlo být přiřazeno i více kategorií.

Výrokům, které nespádaly do žádné z předem určených kategorií, nebyla věnována další pozornost. Ke každému výroku byla přiřazena časová značka a pro zasazení do kontextu byla také vždy krátce popsána situace, při které k výroku došlo. Výsledkem tohoto procesu je 22 listů obsahujících výroky s přiřazenými kategoriemi a časovými značkami. Jakmile byly výroky rozřazené do kategorií, snadněji se daly porovnávat a zjistit, jak se liší pohled aktérů na sebe samé i ostatní, respektive abstrahovat v jejich obecné významy.

V této práci jsem se nakonec rozhodl představit čtyři kategorie: gastronomické dovednosti a stravování, pohybové a sportovní aktivity, úroveň bydlení a vzdělávání a výchova dětí. Každá kategorie má vlastní kapitolu, ve které jsou vybrané výroky aktérů se souvisejícími poznámkami z teorie Bourdieua. Kapitola zabývající se reprodukcí nerovnosti pomocí vzdělávacího systému a přístupu k výchově dětí je záměrně uvedena jako poslední, protože ji považuji za nejvýznamnější. Trávení volného času, přestože jsem si vědom jeho významu, nedostalo samostatnou kapitolu, protože v něm u všech rodin hrálo zásadní roli používání chytrých mobilních telefonů a počítačů. Zde se ukázala nevýhoda použité relační teorie nerovnosti (ale i dat), která nenabízí možnosti uchopení takto tráveného času bez znalosti obsahu, který je konzumován. Kategorie hygiena a finance nedostaly samostatné kapitoly, protože obsahovaly příliš málo výroků a nedosáhl jsem u nich teoretické saturace.

Cílem této práce není hodnotit způsob jakým rodiny žijí, protože takové hodnocení by bylo vždy zásadním způsobem ovlivněno habitem hodnotícího. Cílem je zjistit, které z Bourdieuových poznatků jsou aplikovatelné na aktéry v analyzovaných dílech.

3.2. Stručný popis analyzovaných dílů

XIV. série, I. díl (6. 1. 2021)

V prvním díle letošní série se vyměnila Lucie (34), která žije se Standou (54) v pronajatém bytě v Kladně. Lucie má osm dětí, ale pořadu se účastní jen čtyři, jejichž otcem je Standa. Děti Stáňa (9), Ester (8), Mikuláš (7) a Šimon (6) chodí do praktické školy. Lucie byla v době natáčení pořadu nezaměstnaná (dříve pracovala jako uklízečka) a Standa pracoval v čističce vod.

Druhá rodina žijící v Příbrami byla složena z Aleny (40), která pracovala jako pečovatelka v domově důchodců a číšníka Roberta (42). Společně mají syna Davida (19), který studoval (není sděleno, zda vysokou nebo střední školu) na policistu.

Ke konfliktům docházelo převážně v rodině Lucie, kde byla Alena nespokojená s chováním náhradních dětí, které podle ní neposlouchaly, mluvily sprostě a neměly základní hygienické návyky. To vše připisovala nedostatečnému zájmu o děti ze strany jejich rodičů. Lucie se v náhradní rodině také necítila komfortně. Nelíbilo se jí, že s ní syn David odmítal trávit volný čas a měla pocit, že ji i s Robertem nepřijali. Ti na kameru zdůrazňovali, jak moc se od nich liší a že si s ní nemají o čem povídat.

Celkový kapitál dle Bourdieua: v prostoru sociálních pozic je zaměstnání Lucie a Standy patřící spíše do nekvalifikovaných dělnických profesí položeno níže než zaměstnání Roberta a Aleny, kteří pracují v oblasti služeb.

XIV. série, IV. díl (27. 1. 2021)

Do čtvrtého dílu se z Turnova přihlásila Vendy (32) se svým partnerem Mariem (48), kteří žijí v pronajatém bytě. Mario pracoval jako popelář. Vendy byla v době natáčení pořadu na mateřské dovolené s devítiměsíčním synem Mariem. Kromě něj má také dceru Verunku (3).

Ve Velkých Hamrech žije ve vlastním bytě druhá přihlášená rodina, která se skládá z Káti (23) a Honzy (25). Také Káťa byla na mateřské dovolené s dcerou Miou (1) a hlavním zdrojem příjmu její rodiny byl Honza (25), který pracoval jako OSVČ.

Káťa byla v náhradní rodině nespokojená především s tím, že není věnována dostatečná péče dětem a vadila jí také častá konzumace alkoholu s rodinnými přáteli a neustálá přítomnost kamaráda Zdeňka. V druhé rodině byl nespokojený hlavně Honza, který dle svých slov musel zcela převzít výchovu malé Mii. Vendy prý sice vařila a uklízela, ale k dceři si nedokázala vytvořit blízký vztah, protože se jí nevěnovala.

Celkový kapitál dle Bourdieu: v tomto případě neznáme zaměstnání Káti před nástupem na mateřskou dovolenou. U Honzy je bez dalších informací zmíněno pouze, že pracuje jako OSVČ. V druhé rodině pracuje Mario jako popelář, lze ho tedy v prostoru sociálních pozic umístit do nekvalifikovaných dělnických profesí.

XIV. série, XIV. díl (7. 4. 2021)

V čtrnáctém díle letošní série jsme mohli vidět Ivetu (51) se svým přítelem Petrem (57), kteří žijí v pronajatém zahradním domku v nouzové kolonii v Praze společně se synem Tomášem (18). Iveta i Petr byli zaměstnání jako pracovníci bezpečnostní agentury. Tomáš byl vyučený automechanik.

Z Ostravy se pak přihlásila druhá rodina, která čítá Šárku (47) s přítelem Liborem (42) a dětmi Lenkou a Šarlotou. Rodina má pronajatý poměrně velký dům se zahradou. Šárka byla žena v domácnosti a Libor pracoval jako výrobní manažer. Lenka (19) se chystala na vysokou školu a Šarlota (9) nastupovala do páté třídy na základní škole.

Šárka byla po příjezdu do zahrádkářské kolonie v šoku. Chata jí připadala stísněná a suchý záchod nechtěla používat. V Ostravě se ozývaly stížnosti zejména od Libora, který měl dojem, že jeho náhradní manželka Iveta nedostatečně pečuje o domácnost. Také mu vadilo, že neprojevovala zájem o

aktivity, které si pro ni připravil. V průběhu celého dílu se pravidelně řešilo časté kouření Ivety a Petra. Druhá rodina jim opakovaně připomínala, kolik peněz je pravidelné nákupy cigaret stojí a domnívala se, že by bylo lepší, pokud by se tyto peníze použily k přestěhování z nouzové kolonie. Ta byla dle jejich názoru nevhodná k dlouhodobému bydlení.

Celkový kapitál dle Bourdieua: Ivetu s Petrem lze jako pracovníky bezpečnostní agentury zařadit do nekvalifikovaných dělnických profesí. Libor sám sebe popisuje jako výrobního manažera, což je pozice, která by v prostoru sociálních pozic a životních stylů odpovídala pravděpodobně pozici dílovedoucí.

3.3. Gastronomické dovednosti a stravování

XIV. série, IV. díl (27. 1. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
6:51	Káťa otevírá ledničku v náhradní domácnosti.	Káťa: „ <i>Lednička plná párky, párky, párky. Zelenina teda nic moc, hodně piva.</i> “
7:06	Vendy otevírá ledničku v náhradní domácnosti.	Vendy: „ <i>Koukám, že je toho tady hodně. Vařit jako zeleninu moc u nás ne.</i> “
48:55	Honza uvařil pro sebe i Vendy oběd.	Honza: „ <i>Nechceš k tomu třeba ještě nějakou zeleninu? Rajče nebo něco?</i> “ Vendy: „ <i>Nenene.</i> “ Honza: „ <i>Proč ne? Hele, vem si k tomu rajče.</i> “ (...) Vendy: „ <i>On (Mario) když vaří, tak naposledy ani nevím, co vařil. Udělal mi hranolky se smaženým sýrem a s tatarkou.</i> “

Káťa vyjadřuje nespokojenost s tím, že její náhradní rodina nemá v ledničce zeleninu. Vendy pak sama přiznává, že zeleninu příliš často nevaří a sama odmítá zeleninovou přílohu k obědu, který uvařil Honza.

Jak zmiňuje Bourdieu (1996: 190), výběr jídla je u každé třídy ovlivněn tím, co od něj očekává. Dělnické třídy kladou důraz zejména na potraviny, které jsou levné a dle jejich názoru výživné (v tomto případě párky nebo smažený sýr)

a méně se zajímají o potraviny, které se obecně považují za zdravé a vedoucí k atraktivnímu vzhledu, jako je například zelenina a ovoce. Podobné stravování pak měly třídy, které disponovaly vysokým ekonomickým ale nízkým kulturním kapitálem a které častěji konzumovaly kaloricky bohaté a těžké jídlo. Způsob stravování učitelů, kteří měli vyšší kulturním kapitál a nižší ekonomický kapitál, byl v přímém kontrastu. Inklinovali spíše k asketické spotřebě a usilovali o originalitu, která je ale zároveň cenově dostupná. Příkladem může být italská nebo asijská kuchyně (tamtéž: 185).

XIV. série, I. díl (6. 1. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
14:45	Syn David vysvětluje náhradní manželce Lucii , proč mu nemusí dělat svačinu.	David: „ <i>Jelikož já chodím do posilovny (...), tak jim dietně. Držím si tu svoji postavu a svačinu si dělám sám. (...) Takže o to se starat nemusíš.</i> “
28:34	Lucie řeší s Robertem , co má uvařit.	Robert: „ <i>Si něco vymyslela?</i> “ Lucie: „ <i>Buřty na pivě. (...) Jíte to?</i> “ Robert: „ <i>Tak já nevím, to asi David nejlí tohleto.</i> “ (...) Robert na kameru: „ <i>Jestli nám k obědu chtěla dát buřty na pivě s chlebem, tak to mi moc jako oběd nepřijde.</i> “

Ihned na začátku prvního dílu David odmítne, aby pro něj náhradní manželka připravovala svačiny, protože chodí do posilovny a dbá na dietní stravování. Když pak Lucie nabízí, že k obědu uvaří buřty na pivě, tak to Robert odmítne s tím, že by to David asi nejedl a poté na kameru zpochybňuje buřty na pivě jako jídlo, které by bylo vhodné k obědu.

Výběr potravin považuje Bourdieu (1996: 190) za zásadní součást formování jednotlivých tříd a samotné lidské tělo považuje za jednu z ukázek zhmotnění třídního vkusu. To se týká nejenom úprav lidského těla (účes, vousy, tetování či líčení), ale také samotného tvaru (množství svalové hmoty nebo

nadváha či obezita) i vztahu k němu, tedy způsobu jeho prezentování, péče o něj nebo životosprávy.

Roli ve výběru potravin mají také představy o tom, jaké jídlo je pro pohlaví vhodné či nikoliv. Například ryby jsou u mužů v nižších třídách často zavrhovány nejen kvůli tomu, že jsou označovány za lehké jídlo (a tedy dle jejich názoru vhodné pro děti či nemocné), ale i kvůli tomu že se jedná o drobnější maso se kterým si mužské ruce nedokáží tak dobře poradit. Takové představy se týkají i ovoce, u kterého je nutné nejprve oloupat slupku, což je taktéž považováno za nevhodnou činnost pro mužské ruce. Samotná konzumace rybího masa je pak v rozporu s představou o maskulinním chování, protože je nutné rybu konzumovat po malých soustech a s opatrným žvýkáním kvůli výskytu kostí (tamtéž).

3.4. Pohybové a sportovní aktivity

XIV. série, IV. díl (27. 1. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
41:50	Vendy s Honzou a jeho kamarádem Lipem vyrazili na túru na Mumlavské vodopády.	Vendy na kameru: „ <i>Ty vole, tak todleto jdu poprvý a naposledy. Už v životě ani náhodou, už mě sem nikdo nedostane. My to bereme spíš autem teoreticky, ty výlety.</i> “ Honza na kameru: „ <i>Já ani nevím, kde (Vendy) je. Courá se vzadu. Nepomáhá no, ještě že jsem si vzal Lipa sebou.</i> “ (...) Vendy na kameru: „ <i>Já bych nejradši šla domů, když vidím, jaká je to túra a já jdu ještě v žabkách. Co bych chtěla? Aby pro mě přijel chlap a odvezl mě domů.</i> “

Vendy absolvovala túru kterou naplánoval Honza s nelibostí a komentářem, že obvykle na výlety jezdí její rodina autem. Navíc si na cestu vzala nevhodnou obuv. Vendy ani její manžel Mario během pořadu nezmínili, že by provozovali

nějaký sport. Honza společně s kamarádem Lipem jdou napřed a nezdá se, že by jim túra dělala problém. Lze tedy předpokládat, že jsou na podobnou fyzickou námahu zvyklí.

XIV. série, XIV. díl (7. 4. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
26:31	Iveta, Libor a děti vyrazili na procházku k rybníku.	<p>Iveta: „<i>Tak já tohle neznám, my nikam nechodíme takhle. (...) To abych si zkazila den, že bych šla k vodě, to vůbec teda. Neexistuje.</i>“</p> <p>Libor: „<i>Fakt nikam nechodíte?</i>“</p> <p>Iveta: „<i>Nechodíme, vůbec.</i>“</p> <p>Libor: „<i>Proč? Ani s vnoučatama nechceš jezdit?</i>“</p> <p>Iveta: „<i>Jsou tam na zahradě, maj tam bazén. Jsou tam spokojený.</i>“</p>
51:26	Šárka s Petrem a dětmi se vypravili na pražskou náplavku a projeli se loďkou.	<p>Petr: „<i>Nebyli jsme se takhle podívat nikde. Prostě je to jenom práce, domů, nakoupit a furt koloběh.</i>“</p> <p>Šárka: „<i>To máte za bukem.</i>“</p>

Libor naplánoval procházku k rybníku, na kterou vyrazil společně s Ivetou a dětmi. Iveta se u rybníka necítí dobře a dokonce naznačuje, že jí takový způsob trávení volného času „kazí“ den. Liborovi sděluje, že její rodina na takové výlety nechodí. Její slova potvrzuje i Petr na druhé straně, který sděluje že se jejich život točí kolem práce, nakupování a domova.

Bourdieu (1996: 219) zjistil, že každá třída preferuje odlišný typ pohybových aktivit a sportů. Třídy s vyšším ekonomickým nebo kulturním kapitálem upřednostňovaly individuální sporty. Pokud byl dominantnější ekonomický kapitál, tak se třída rozhodovala častěji pro sporty, jejichž provozování je nákladnější, jako je například golf, lyžování nebo tenis. Třídy s vyšším kulturním a nižším ekonomickým kapitálem preferovaly sport, který je obecně pokládán jako zdraví prospěšný a zároveň i dostupný, jako je například turistika nebo běh. Výběr těchto sportů a pohybových aktivit je ovlivněn vírou

v budoucí benefity, které podle nich přinášejí, jako je například zpomalování stárnutí (tamtéž: 214) a lze je provozovat snadno i v pokročilém věku. Sporty preferované dominantními třídami jsou specifické tím, že při nich nedochází k dotykům s ostatními účastníky a zároveň při nich není účastník podřízen kolektivu. Ve svých počátcích byly i kolektivní sporty jako je fotbal nebo rugby oblíbeny u francouzských aristokratů. Jakmile se ale tyto sporty staly populárními, tak zájem aristokracie ztratily.

Pro nižší třídy bylo ideálem silné tělo, což se projevovalo tím, že oceňovaly kulturistiku či vzpírání a bojové sporty. Tyto sporty jsou spojovány s mládím a nelze je obvykle provozovat v pokročilém věku. Členové dělnických tříd častěji přestali provozovat jakýkoliv sport ve chvíli, kdy uzavřeli manželství nebo dokončili školní docházku. V Bourdieuho výzkumu ve věku 25 let opustily sport tři čtvrtiny dotázaných rolníků a manuálních pracovníků (tamtéž: 215). U dominantních tříd je pak účast na sportovních akcích nebo sledování sportů v televizi méně časté, s výjimkou tenisu, rugby a lyžování. Příčinou může být jejich pohled na fanoušky populárních sportů, kteří mohou být v jejich očích považováni za nevychované a agresivní.

Bourdieu (tamtéž: 217) zmiňuje, že fakt, že v různých dobách dokázaly stejné sporty přilákat různé třídy znamená, že nelze jednoduše říct že by příčina obliby sportu u určitých tříd závisela jen na vztahu k lidskému tělu. Lze ale předpokládat, že si určitý sport sociální třída pravděpodobněji osvojí, pokud to nebude v rozporu s jejím vztahem k tělu.

3.5. Úroveň bydlení

XIV. série, XIV. díl (7. 4. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
8:10	Iveta přichází do velkého obývacího náhradní rodiny.	Iveta: „ <i>Na mě je to takový... hodně věcí, tohle nemám ráda. Já tam mám málo místa, já nemůžu mít prostě nikde věci.</i> “

14:58	Ivetu zaujala zahrada v její náhradní rodině.	Iveta: „ <i>To máte velikánskou zahradu. A proč tady nemáte rajčata a takhle?</i> “ Libor: „ <i>Kdo by se v tom rejpal.</i> “
19:43	Libor řeší s Ivetou bydlení její rodiny v nouzové kolonii.	Libor: „ <i>Já si fakt nedokážu představit bydlení v zahradním domku. A to tě nenutí nic k tomu mít lepší standard?</i> “ Iveta: „ <i>No, když už jsme tam vrazili nějakých sedmdesát (tisíc) bez práce, tak se přeci teď neodstěhuju.</i> “ Lenka na kameru: „ <i>Třeba se tam mamce (Šárce) bude líbit. Třeba to bere jako dobrodružný zážitek.</i> “

Iveta, která bydlí se svojí rodinou v malém zahradním domku v nouzové kolonii, se po příchodu do náhradního domu zmiňuje, že se jí nelíbí velké množství věcí nacházejících se v domě. Naopak je překvapená, že velká zahrada není využita pro pěstování rajčat. Když se na to zeptá Libora, tak ten to odmítá s tím, že v jeho rodině není nikdo, kdo by měl dle jeho slov o „rýpaní“ zájem. Způsob bydlení Ivetiny rodiny je pro něj nepředstavitelný. Lenka se domnívá, že je bydlení druhé rodiny tak zásadně odlišné, že to pro její matku bude dobrodružný zážitek. Iveta kromě pěstování zeleniny chová na zahradě také králíky.

I způsob výběru a uspořádání bydlení je u každé třídy podmíněn tím, co od něj očekává. Bourdieu (1996: 248) se dotazoval, jaké představy o ideálním bydlení mají jednotlivé profese a z odpovědí vytvořil přehledné grafy. U manuálních pracovníků byl kladen důraz především na praktičnost, snadnou udržitelnost a útulnost. Pěstování rajčat i venkovní chov králíků lze považovat za poměrně nenáročnou, levnou a praktickou činnost.

Se stoupající sociální hierarchií se dle Bourdieua (tamtéž: 247) kladl stále větší důraz na estetické vlastnosti bydlení a funkčnost byla upozaděna. Zároveň se také kladl důraz na nápaditost a vznikala potřeba odlišit se. Dominantní třídy vlastní větší množství věcí, které plní pouze estetickou funkci, ale vyžadují prostor a je potřeba věnovat čas jejich úklidu či údržbě.

3.6. Vzdělávání a výchova dětí

XIV. série, I. díl (6. 1. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
9:20	Alena čte v manuálu informace o dceři Ester.	Alena na kameru: „ <i>Takže jsme propadli. Ta opakuje třídu. Ty vole, jak může propadnout v první třídě?</i> “
47:45	Standa děti učí sčítání malých čísel, Alena přihlíží.	<p>Šimon: „<i>Já nevím, co to je za číslici.</i>“</p> <p>Standa: „<i>Tak to už by si měl vědět, do desíti umíš počítat.</i>“</p> <p>Alena: „<i>Ty se vůbec nevyznáš v číslech.</i>“</p> <p>Standa: „<i>A jedu, já vám ji za chvíli stříhnu, protože já nejsem máma.</i>“</p> <p>(...)</p> <p>Alena na kameru: „<i>Na to, že je (Stanislava) ve třetí třídě, ta holka vůbec neví, která bije. Ta by měla zpátky do první třídy.</i>“</p> <p>Standa na kameru: „<i>Děti choděj do praktický školy, takže žádný výkony nejsou.</i>“</p> <p>Alena na kameru: „<i>Tohle je chyba rodičů, protože se s nima neučej.</i>“</p>

Děti Lucie a Standy chodí do praktické školy, přestože se během pořadu chovaly vcelku úměrně na svůj věk. Ester navíc dle manuálu opakuje první třídu. Standa se dle svých slov s dětmi neučí a když to poprvé zkouší, je vidět, že nemá trpělivost. Alena se domnívá, že problém není v dětech, ale v tom, že se rodiče nezapojují do jejich výuky.

Dle Bourdieua (1996: 154) masivní nárůst vzdělávaných občanů (nutno brát v kontextu doby jeho výzkumu) a prodloužení délky průměrného studia způsobily celou řadu transformací, a to uvnitř i vně vzdělávacího systému. Nešlo pouze o „devalvací“ získaného vzdělání, ale vytvořily se nové bariéry v situacích, kdy se určuje přístup do dominantní třídy, například při rozhodování, zda dítě půjde studovat vysokou školu a případné snaze vybrat pro něj tu

nejvhodnější. Společně s tím se objevily nové způsoby vyloučení dětí z nižších tříd, jako je opakování ročníků nebo přeřazení do méně náročné (a tím i společností méně oceňované) výuky. „Starý“ systém měl poměrně jasně stanovené hranice a školské divize odpovídaly sociálním divizím, kdežto „nový“ systém má kvůli velkému množství těžko porovnatelných titulů a zkoušek méně jasnou klasifikaci i hranice.

Je třeba podotknout, že vzdělávání „zdravých dětí“ dle rámcových vzdělávacích programů pro děti s lehkým mentálním postižením není v České republice nijak ojedinělá záležitost, přestože to dle zákona není možné. Rodiče proti tomu často neprotestují a odůvodňují to tím, že jim vyhovuje méně náročný režim. Evropský soud se touto problematikou zabýval a již před lety konstatoval, že především romské děti jsou na českých školách diskriminované (Bílá, 2012). Rodina Lucie a Standy ale romská není a tento problém se jí zřejmě také týká.

XIV. série, I. díl (6. 1. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
2:19	Manželé na začátku pořadu vysvětlují, jak to u nich funguje a co od výměny očekávají.	Lucie: „U nás v rodině je problém s výchovou dětí. Že mě prostě neposlouchaj. A chci, aby i manžel se zapojil do té rodiny.“ Standa: „Mě viděj (děti) akorát když jdou spát.“
26:12	Alena je dlouhodobě nespokojená s chováním dětí a obrací se na Standu .	Alena: „Byl si někdy s těma dětma jeden den v kuse? Zkusil sis to, jaký je to je vychovávat?“ Standa: „Za poslední rok jsem s nima nebyl.“
34:15	Alena jde se Standou a dětmi na procházku.	Alena: „Nepřemejšlel si třeba nad tím, že bys omezil práci a byl víc s dětma?“ Standa: „Přemejšlel, ale zase by nebyly peníze a zase by byla bída jinde. Do roka chci zvolnit.“

Lucie si stěžuje, že jí její děti neposlouchají a přála by si, aby se jim věnoval i

její manžel. Standa říká, že z práce chodí velmi pozdě a dětem se nevěnuje. Místo toho se soustředí na uživení rodiny.

Uspořádání v rodině Standy a Lucie odpovídá tradičnímu dělení genderových rolí v rodině, kdy se muž orientuje na sféru veřejnou a je živitelem rodiny. Starost o domácnost, vaření a výchovu děti na sebe převezme žena. Takové uspořádání je dle Bourdieua (1996: 186) častější u dělnických tříd, kde má práce ženy nižší tržní hodnotu. Nutno dodat, že stejné uspořádání (žena v domácnosti, otec živitel) má také rodina Šárky a Libora. Libor je nicméně s dětmi častěji.

XIV. série, I. díl (6. 1. 2021)		
Čas	Obraz	Zvuk
44:24	Alena se snaží změnit návyky dětí, ale domnívá se, že je její snaha neúspěšná a obrací se na Standu .	<p>Alena: „<i>Stando, proč jste si pořizovali tolik dětí?</i>“</p> <p>Standa: „<i>Mně to nevadí, já sem ze třech dětí.</i>“</p> <p>Alena: „<i>Plánovali jste všechny čtyři?</i>“</p> <p>Standa: „<i>No.</i>“</p> <p>Alena: „<i>A pátý?</i>“</p> <p>Ester: „<i>Jo, máma chce pátý.</i>“</p> <p>Standa: „<i>Dal bych to ještě.</i>“</p> <p>(...)</p> <p>Alena na kameru: „<i>Tady jde spíš o to, to vychovat.</i>“</p>

Lucie má celkem osm dětí, ačkoliv se pořadu účastní pouze čtyři z nich, které má se Standou. Dle Ester zvažuje Lucie ještě další dítě a Standa není proti. Naproti tomu Alena má pouze již dospělého syna Davida a domnívá se, že výchovu čtyř dětí Lucie se Standou nezvládá.

Je známo, že počet dětí je nejvyšší mezi nízkopříjmovými skupinami, nejnižší ve středních příjmových skupinách a mezi vysokopříjmovými skupinami opět stoupá. Náklady na výchovu dítěte jsou u nízkopříjmových skupin výrazně nižší, protože se pro děti obvykle neplánuje lepší budoucnost, než na jakou jsou

zvyklí jejich rodiče. Ve středních příjmových skupinách jsou pak náklady na výchovu dítěte v poměru vůči příjmům výrazně vyšší, což vede k nižší porodnosti (Bourdieu, 1996: 331).

4. Závěr

V teoretické části práce jsem se pokusil představit pořad Výměna manželek a objasnit důležité pojmy a teoretická východiska, která jsou potřebná pro pochopení praktické části. V té jsem ověřoval relační teorii sociální nerovnosti Pierre Bourdieua na vybraných dílech pořadu. Zdá se, že Bourdieuova teorie je pro západní svět poměrně univerzální a nadčasová, protože jsem ji mohl aplikovat v jiné zemi po více než 40 letech od jejího vzniku.

Analýzou výroků jsem zjistil, že ve všech třech zkoumaných dílech pořadu měli aktéři zásadně rozdílný vkus, který vedl ke konfliktům často končících i křikem. Zejména rodiny, u kterých jsem předpokládal vyšší míru kulturního kapitálu, byly nespokojeny s druhou stranou, ať už kvůli způsobu trávení volného času, gastronomickým dovednostem, úrovni bydlení nebo vzdělávání a výchově dětí. Za stěžejní myšlenku Bourdieuovy teorie považuji to, že při výběru aktivit, předmětů i bydlení je rozhodující to, co od nich daná třída očekává a tato očekávání se pro každou třídu zásadně liší. U dominantních tříd je také silná potřeba odlišovat se od ostatních, čehož díky vyššímu kapitálu obvykle nemají problém dosáhnout.

Hypotéza, že jsou do pořadu téměř vždy vybírány rodiny, které se zásadně liší v kulturním kapitálu, se alespoň u nejnovější série pořadu dle mého názoru nepotvrdila, protože takových dílů byla jen přibližně třetina. Diferenciace v množství kapitálu je ostatně jenom jeden z mnoha prvků, jakými lze zvýšit sledovanost a atraktivitu pořadu tohoto typu. Potvrdila se ale hypotéza, že se do pořadu nehlásí rodiny s vysokým množstvím kulturního kapitálu. Z šestnácti dílů lze najít účastníky splňující takové kritérium pouze v jednom díle a sami přiznávají, že jejich vystupování v pořadu je spíše kuriozitou. Nejčastěji měli účastníci nekvalifikované či kvalifikované dělnické profese nebo byli zaměstnanci ve službách. Lze předpokládat, že jejich ekonomický kapitál bude také spíše nižší a odpovídající daným pracovním pozicím. Většina rodin bydlela v pronájmu.

Přestože režie vede některé díly v pozitivním až téměř dojímavém duchu, tak pro mě pořad Výměna manželek zůstává stále kontroverzní a považuji jej za nástroj zábavy na úkor slabších. Finanční odměna, kterou rodiny za účast v pořadu získají, je navíc příliš nízká, než aby dokázala vyřešit jejich mnohdy neuspokojivou ekonomickou situaci. Analyzovat a hledat příčinu chování a pohledu na svět účastníků tohoto pořadu pro mě ale byla zajímavá zkušenost.

Literatura

- BOURDIEU, Pierre. *Distinction: a social critique of the judgement of taste*. London: Routledge. 1996. ISBN 0-415-04546-0.
- BOURDIEU, Pierre. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-775-5.
- BOURDIEU, Pierre. *O televizi*. Brno: Edice světových autorů (Doplněk). 2002. ISBN 80-7239-122-4.
- BOURDIEU, Pierre. *Pravidla umění: vznik a struktura literárního pole*. Brno: Host. (1992) 2010. ISBN 978-80-7294-364-7.
- BOURDIEU, Pierre, PASSERON, Jean-Claude. *Reproduction in Education, society and culture*. Sage publications, London. 1990. DOI 10.1080/0305006780140109.
- BOURDIEU, Pierre. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum. 1998. ISBN 80-7184-518-3.
- BOURDIEU, Pierre. "The Forms of Capital," in *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Ed. Richardson G. John. New York: Greenwood. (1983) 1986. ISBN 978-0313235290.
- EDWARDS, Tim, ed. *Kulturální teorie: klasické a současné přístupy*. Praha: Portál. 2010. ISBN 978-80-7367-685-8.
- GOLDTHORPE, John. "Cultural Capital": Some Critical Observations. *Italian Journal of Sociology online*. 2007. DOI: 10.2383/24755.
- HAVLÍK, Radomír, KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*, Praha, Portál, s. r. o. 2002. ISBN 978-80-7367-327-7.
- KUCKARTZ, Udo. *Qualitative text analysis: A guide to methods, practice & using software*. SAGE Publications Ltd. 2014. DOI 10.4135/9781446288719.
- LOBRUTTO, Vincent. *TV in the USA: A History of Icons*. Santa Barbara, UNITED STATES: ABC-CLIO, Print. 2018. ISBN 978-1440829727.
- MACEK, Jakub. *Úvod do nových médií*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. 2011. ISBN 978-80-7464-025-4.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
- MEAD, G. Herbert. *Mind, Self & Society*. Chicago: Univ. of Chicago Press. 1934. ISBN 978-0226112732.

RHEINGOLD, Howard. The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier. Reading, Mass: Addison-Wesley Pub. Co, 1993. ISBN 978-0201608700.

RŮŽIČKA, Michal, VAŠÁT, Petr. „Základní koncepty Pierra Bourdieu: pole – kapitál – habitus.“ AntropoWEBZIN 7 (2): 129-133. 2011.

SOUČEK, Jan. Nové formáty v televizní tvorbě. In Nové trendy v médiích II: rozhlas a televize. Brno: Masarykova univerzita. 2012. ISBN 978-80-210-5826-2.

STRAUSS, L. Anselm, CORBINOVÁ, Juliet. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Brno: Sdružení Podané ruce. 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

ŠTROBLOVÁ, Soňa. Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa: Filmová a televizní dramaturgie a programová skladba. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. 2009. ISBN 978-80-86723-73-0.

Elektronické zdroje

BÍLÁ, Klára. Navzdory zákonům a kritice zvenčí jsou tisíce zdravých dětí v praktických školách. iRozhlas.cz [online]. 2012, 8. listopadu 2012 3:27 [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/navzdory-zakonom-a-kritice-zvenci-jsou-tisice-zdravych-deti-v-prakticky-skolach_201211080327_mkaspar

PEHE, Jiří. Prorůstání médií a politiky aneb boj o demokracii [online]. 2003 [cit. 25.7.2020]. Dostupné z: <http://www.pehe.cz/clanky/2003/prorustani-medii-a-politiky-aneb-boj-o-demokracii>

Středeční večer pro pořad Výměna manželek. MediaGuru [online]. 2021, 7. ledna 2021 7:40 [cit. 13.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/01/stredecni-vecer-pro-porad-vymena-manzelek>

SVOBODOVÁ, Ivana. Nejen Romové. Zástupkyně ombudsmana nesmí hájit ani děti z Výměny manželek. In: Respekt.cz [online]. 2021, 28. ledna 2021 21:02 [cit. 13.3.2021]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/kontext/nejen-romove-zastupkyne-ombudsmana-nesmi-hajit-ani-deti-z-vymeny-manzelek>

Televizní rada Výměnu manželek trestat nebude. In: Novinky.cz [online]. Praha: Právo, 2016, 12. ledna 2006 18:34 [cit. 13.3.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/clanek/televizni-rada-vymenu-manzelek-trestat-nejde-40111592>

VLASÁK, Zbyněk. O zostuzování chudých lidí. Irena Reifová zkoumá Výměnu manželek a další české reality show. In: Novinky.cz [online]. Praha: Právo, 2020, 17. prosince 2020 8:00 [cit. 13.3.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/o-zostuzovani-chudych-lidi-irena-reifova-zkouma-vymenu-manzelek-a-dalsi-ceske-reality-show-40345016>

Vyvolení - Výsledky sledovanosti – Marketing FTV Prima, spol. s.r.o. [online prezentace]. 2010 [cit. 19.04.2019]. Dostupné z: https://i.iinfo.cz/urs-att/VyVoleni_-_prezentace_sledovanost-113465328948823.ppt

Přílohy

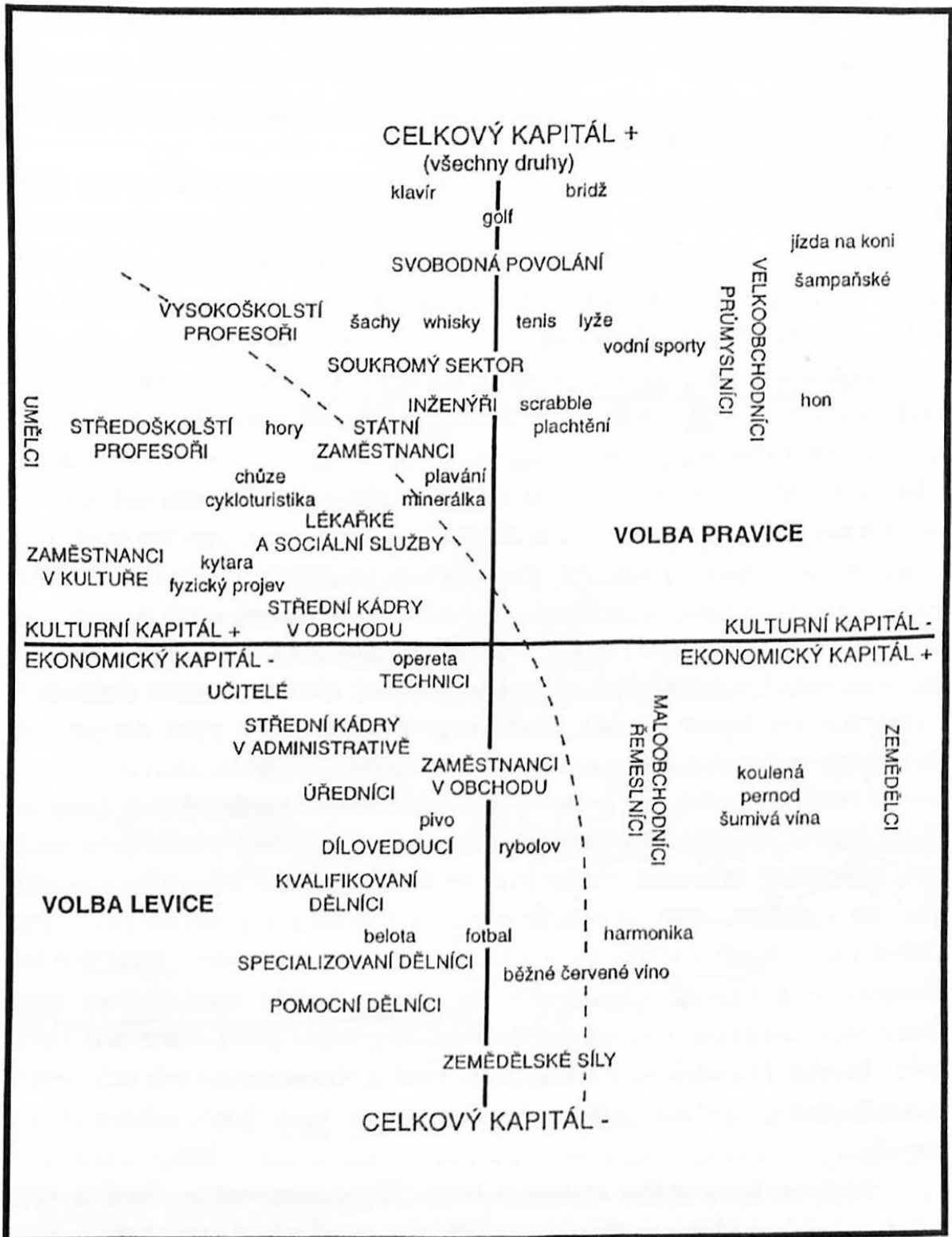

Schéma 1: Prostor sociálních pozic a prostor životních stylů (Bourdieu, 1998: 15)

Resume

In the theoretical part of this bachelor's thesis, I tried to present the reality show *Výměna manželek* which is broadcasted in the Czech Republic, and clarify the theoretical background and important concepts that are needed to understand the analytical part. In the analytical part, I tested Pierre Bourdieu's theory of social inequality on selected episodes of this show.

After analyzing the show actor's statements, I found they had a fundamentally different taste, that led to conflicts. In particular, families for whom I assumed a higher level of economic and cultural capital were dissatisfied with the other family, whether due to their free time activities, gastronomic skills, the standard of living, or the education and upbringing of children. I consider the main idea of Bourdieu's theory is that choosing activities, products, and housing is conditioned by expectations of each class and each class has different expectations.

Although some episodes of *Výměna manželek* are led in a positive way, for me this reality show remains controversial because of humiliating people from lower classes. The financial reward that families receive for participating in this show is too low to be able to solve their often unsatisfactory economic situation.